

Školky dnes reagují na individuální potřeby dětí pružněji

Společné vzdělávání se týká i mateřských škol, těší nás proto, že jsme si o tomto tématu mohli povídat s Yvonou Grunclovou, krajskou metodičkou Centra

podpory školám v oblasti společného vzdělávání. Yvona Grunclová má dlouholetou praxi v MŠ jako učitelka, patnáct let pracovala jako zástupkyně ředitelky základní a mateřské školy. Kromě učitelské praxe působila i na odboru školství Magistrátu hl. města Prahy. Jako referentka odboru školství pro mateřské školy zajišťovala odbornou metodickou a organizační činnost mateřských škol a organizovala i vedla průběh konkurzních řízení na pozice jejich ředitelek.

MGR. MICHAELA DOSTÁLOVÁ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

V současnosti působíte v Praze jako krajská metodička NIDV, kde zajišťujete mimo jiné i studium asistentů pedagoga a pedagogů mateřských škol. V rámci Centra podpory školám v oblasti společného vzdělávání pomáháte školám i rodičům řešit nejrůznější otázky spojené s inkluzí. O předchozím působení v mateřských školách mluvíte s láskou. Proč jste se rozhodla z tohoto prostředí odejít?

Svoji předchozí práci jsem měla velice ráda, odpověď je přesto jednoduchá. Odešla jsem, protože mě práce pohltila až příliš. Zjistila jsem, že nedokážu odpočívat, aniž bych nemyslela na práci. Cítila jsem potřebu změny, ale současně jsem nechtěla opouštět školství, a o to méně to předškolní. Dnes jsem ve své práci opět v každodenním kontaktu s pedagogy a řediteli škol, připravuji po organizační i administrativní stránce **vzdělávací programy pro mateřské školy** a v rámci centra

podpory **konzultuji otázky spojené s inkluzivním vzděláváním**. Mám pocit, že jsem ve svém životě až tolik nezměnila. Věřím, že to bylo moudré rozhodnutí, v nové práci jsem se opět takříkajíc našla.

Domníváte se, že je pro dítě důležité navštěvovat mateřskou školu?

Jsem přesvědčena, že ano. Pedagogická péče poskytovaná mateřskou školou je jakýmsi **počátkem v procesu**

celoživotního učení a vzdělávání

a pobyt v mateřské škole **počátkem sociálního začleňování**. Nesouhlasím sice s uzákoněným povinným posledním ročníkem předškolního vzdělávání, souhlasím však s tím, že by mělo každé dítě mateřskou školu navštěvovat nejméně poslední rok před nástupem do základní školy. Je to důležitý start pro vstup do základní školy. Měla jsem možnost navštívit mnoho mateřských škol a mohu s jistotou říct, že je předškolní vzdělávání v našem státě na vysoké úrovni.

” Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je sice málo podrobný, zato podněcuje tvořivost pedagogů.

U předškolních dětí řeší rodiče nástup do první třídy. Zda je jejich potomek dostatečně připraven a zvládá vše, co má. Lze už přímo ve školce, bez návštěvy specializovaných poraden, vypořádat, že se dítě nějak vymyká průměru?

Učitelka mateřské školy tráví s dětmi většinu dne a je neustálým pozorovatelem. Má možnost **dlouhodobě sledovat a hodnotit každý individuální pokrok v jejich rozvoji** po všech stránkách. Vyhodnocuje **vývoj kognitivních procesů, vývoj řeči, psychomotorický vývoj, sociální dovednosti**, vede si záznamy o dětech a může tak odhalit např. narušení komunikační schopnosti, specifické poruchy učení, specifické poruchy chování a mnoho dalších. Někdy si je rodiče u svých dětí ani nechtějí připustit. A pokud dítě vykazuje výraznější odchylky od vývoje a lze předpokládat selhání ve škole, je to signálem jak pro pedagogy, tak pro rodiče, že by měla být dítěti věnována speciální péče.

Vnímáte nějaký rozdíl mezi mateřskými školami, které byly dříve a které jsou nyní?

Považuji se už za pedagogického pamětníka a vidím velké rozdíly v práci

učitelky mateřské školy dříve a dnes. Zásadně se změnil režim dne mateřské školy, který byl dříve pevně daný, časově limitovaný, naprosto organizovaný a tím pádem také stereotypní. Dnešní režim dne je pružný, jelikož **reaguje na individuální potřeby dětí, se kterými se dříve nepočítalo**, pracovalo se pouze s kolektivními potřebami. Současným trendem je prezentovat činnosti tak, aby **podněcovaly děti k vlastní aktivitě**.

Velký rozdíl vidím v samotném plánování. Dříve byl Program výchovné práce sice velmi podrobný, ale stejně

jako u režimu dne bylo jeho naplňování pevně dané. Dnešní Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je sice **málo podrobný, zato podněcuje tvořivost pedagogů a dává jim velkou volnost v nápaditosti** k realizaci předškolního vzdělávání. To ale neznamená, že v rámci té uvolněnosti by se neplnily cíle předškolního vzdělávání a nenastávaly se určité hranice.

Změnil se podle Vás postupem času i přístup rodičů k výchově a ke školám samotným?

Myslím si, že se uvolnila rodinná výchova. V některých rodinách méně, v některých více. Samozřejmě se to

” Mohu s jistotou říct, že v České republice je předškolní vzdělávání na opravdu vysoké úrovni.

projevuje na chování mnohých dětí vůči rodičům, kamarádům i učitelům. U takových dětí pak nastávají problémy s chováním a přibývá dětí se specifickými poruchami učení. Bylo by dobré **vrátit se k základním hodnotám**, protože ty se z dnešní výchovy poněkud vytrácejí. Rodiče mají na své děti čím

dál méně času. Někteří hledají alternativní způsoby a **přetěžují své děti zapojením do mnoha zájmových kroužků**.

Děti jsou ale zrcadlem nás rodičů a tou největší investicí. Měli bychom si toho vážit a čas jim věnovat.

Přístup rodičů k pedagogům se také poněkud změnil. Nikdo si nedovolí mluvit lékaři do jeho práce, ale ve školství je to poměrně běžné. Někteří rodiče zasahují svými někdy přehnanými nároky a připomínkami do práce pedagogů. Těžko se pak pedagogům v takové atmosféře pracuje.

Vybavíte si nějaký příklad dítěte s potřebou podpory, který jste řešila jako učitelka při své praxi?

Vzpomínám na **chlapce s autismem**, který odmítal naprosto vše a naprosto každého. Na sebemenší podnět, který vyhodnotil negativně, odpovídal afektem. Chlapec nerozuměl, co se mu říká, a nedokázal ani vyjádřit svoje potřeby, i když měl určitou slovní zásobu. Vedl jakýsi monolog sám se sebou. Pokud komunikoval, tak pouze s dospělými. Dokázal minuty a minuty opakovat „To je auto, to je auto“ a poté se přišel zeptat „Co to je?“ a upřímně se podívil, když dostal odpověď „auto“.

Jak jste s tímto chlapcem pracovali?

Při činnostech jsme používali **kuchyňskou minutku, která mu pomáhala zorientovat se v čase**. Pojmy jako „budeme si chvíli hrát“ nechápal. Učili jsme se, jak si hrát, nápodobou. Pokud

si hrál, tak pouze opakoval naučené prvky hry, nevnesl do ní nic nového. Využívali jsme **namalované piktogramy činností** běžných pro mateřskou školu (pobyt venku, cvičení, oběd atd.). Většinu z nich se neúčastnil, byl jen jejich pozorovatelem, ale alespoň ho nezneklidňovaly.

Jen díky **dobré spolupráci s rodinou** jsme nastavili stejná pravidla a metody výchovy, kterými jsme se snažili na chlapce působit. V první řadě jsme se snažili získat důvěru chlapce příjemným a laskavým jednáním, a to i ve chvíli, kdy se vzdorovitost stupňovala. Na velké ataky vzteku jsme **odpovídali klidem až relativní lhostejností**, po které chlapec ztratil zájem se vztekat. Kladli jsme na něj nižší nároky, aby měl **možnost zažít úspěch** a my ho tak mohli k dalším činnostem povzbuzovat chválou. Nebylo to vůbec jednoduché, ale každý malý úspěch jsme považovali za zázrak.

Na konci předškolní docházky se viditelně **zlepšily jeho sociální vztahy** především k dětem. Už neměl záchvaty vzteku, pokud se ho děti tělesně dotkly, nehrál si od nich již odděleně. Se svojí hrou byl sice nadále sám, ale už nebyl izolovaný, byl mezi dětmi. S asistentem pedagoga by se nám vše zvládalo mnohem snáz. Ale i tak jsme dokázali chlapce provést předškolním vzděláváním a byli jsme na to pyšní.

Co Vás v nejbližších týdnech v centru podpory čeká?

V současnosti připravujeme a organizujeme tzv. **informační semináře určené pedagogům, zřizovatelům škol a odborné i široké veřejnosti** na různá témata týkající se **společného vzdělávání**.

Centra podpory školám

Centra podpory školám v oblasti společného vzdělávání fungují na všech krajských pracovištích NIDV v rámci projektu **Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi**. Poskytují bezplatné poradenství a konzultace k inkluzi pedagogům, rodičům i širší veřejnosti. Více informací včetně kontaktů na jednotlivá centra naleznete na webu: www.inkluzevpraxi.cz

ni. Jedná se nejen o příležitost k získání informací, ale také o možnost na dané téma diskutovat. V Praze proběhlo již několik takových seminářů: „Nepochopení tzv. inkluzivní novely školského zákona“, „Efektivní spolupráce pedagoga a asistenta pedagoga“ nebo „Kurz interkulturních dovedností – práce s žákem cizincem ve škole a třídě“. Opakovat budeme v průběhu příštího školního roku také seminář **„Společné vzdělávání v praxi mateřské školy“** ve spolupráci s Mateřskou školou Milánská, ve které seminář proběhne současně s ukázkou práce s dětmi s odlišnými vzdělávacími potřebami.

„ Každá škola, která je otevřená všem žákům, může jen získat, a to finančně i po sociální stránce.

Můžete více popsat poslední jmenovaný kurz, tedy Společné vzdělávání v praxi mateřské školy?

Tento seminář mohu jen doporučit, protože je hodně **interaktivní**. V průběhu semináře se účastníci seznámí se společným vzděláváním v MŠ Škola hrou, kde jsou inkludované děti s širokým spektrem speciálních vzdělávacích potřeb. V praktické části se zúčastní ve vybrané třídě **běžné činnosti dětí se zaměřením na podporu asistentem pedagoga, logopedickým asistentem nebo speciálním pedagogem a výuku češtiny pro cizince**. Součástí programu bude ukáзка třídní dokumentace a speciálních pomůcek.

V informační části obdrží účastníci tištěný **„Manuál společného vzdělávání v MŠ“**. Při jeho prezentaci budou vysvětleny postupy při zajišťování podpůrných opatření, spolupráce se školským poradenským zařízením, rodiči a zřizovatelem. Prostor bude i na diskusi, praktické dotazy a možnost předání odborných odkazů, materiálů a kontaktů. S touto mateřskou školou plánujeme více těchto seminářů.

Mají dnes obecně školy díky tzv. inkluzivní novele školského zákona více možností, jak pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami?

Školy, které chtěly inkludovat děti s handicapem, si cestu, jak to zařídit, našly i dříve. Takových škol se inkluzivní novela dotkla pozitivně v tom smyslu, že jim přinesla nárokové peníze. Osobně si ale myslím, že každá **škola, která je otevřená všem žákům, může jen získat**. A teď nemám na mysli jen finanční zisk, který je pro školy samozřejmě zásadní. Mám na mysli i **získání po sociální stránce**. Například tím, že se

v jedné třídě dnes mohou spolu potkat žáci, kteří by se jinak třeba nepotkali. Děti se učí empatii a respektu. A obohatíme se i my dospělí.

Velice dobře si však uvědomuji, že **nároky na pedagogy jsou mnohem vyšší**, pokud vzdělávají v běžné třídě i děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Je to ale vždy o lidech, o jejich flexibilitě a **ochotě přijmout něco nového**. Se školami, které jsou proinkluzivní, se setkávám nyní mnohem častěji a vidím, že pokud dokážou vytvořit a zajistit správné podmínky, fungovat to opravdu může.

Jediným úskalím, se kterými se školy potýkají a kterých se obávají, je **finanční garance, existence dostatečného množství poradenských zařízení a navýšení administrativy**.

Každý začátek je těžký a my jsme na začátku inkluze v pravém slova smyslu. My, kteří jsme však měli to štěstí a narodili se bez větších znevýhodnění, zkusme být proto více vstřícní a vnímat těžkosti jiných, kteří toto štěstí neměli. ■

Autorka je odbornicí na vzdělávání a aktuálně působí v Národním institutu pro další vzdělávání